
Декаденція.

Вчора зreferували ми чеський закон та подали деякі замітки до нього, а сьогодні подаємо інструкцію-об'явку мін. Рачкевича, що є відгуком відомих польських мовних законів для „кресів“ з липня 1924. Приглянувшись ближче, бачимо, що чеські і польські мовні закони щось казали, що в них є якась спільна провадна думка, хоч — розуміється — чеський закон і виконавчий розпорядок до нього є в позитивному розумінні

З приводу чеського мовного розпорядку польська преса втратила у даний тривоги, який на ділі є гомонієм дуже радено. Польські інформаційні агенції несутворені замітки подали про цей розпорядок, з яких можна було робити тисновки (колиб їм вірити), що в Чехословаччині анексовано всі мовні права „нац. меншостей“.

Як-не-як, а сьогодні Чехословаччина є вже в союзі з Польщею і Румунією під оглядом національної політики. Правда, той союз ще шитий білими нитками,

Без сумніву є це декаденція демократії, обезцінення демократичних принципів рівновартості й рівноправності націй, є це декаденція політичної думки чеського народу, декаденція самої Чехословаччини, тієї до недавня класичної країни європейської демократії, спадкоємця, носія й виконавця великих демократичних тез і кличів. В односторонній архітектурі демократичної думки в Чехословаччині наступив пролив, щодина вказує у найбільше дразливий і підтверджує пору найслабшої точки — національної політики.

Правда, чеський мовний закон далеко переступає межі обов'язкового трактату про охорону національних меншостей, трактату твору ігнорантів і доктринерів, що ніколи не відчували вантажу національного гніту, однак всестак не є втіленням духа послідовної демократії, не є висловом права нації на свій етнографічний територію, не є здійсненням рівновартості, рівноправності і рівнозначності націй. Здавалося, що єдина Чехословаччина має стати другою Швейцарією, що холодної, вторинної Чех буде вільний від мішаних хоробливого націоналізму, що Чехи, здобувши свою державність, не змагатимуть до того, щоб стати „пануючою“ нацією, тільки забезпечувати рівновартість всім націям, які входять в склад чехословацької республіки. Здавалося, що всі народи чехословацької держави, залюбки в своїх національних правах, тисно сплетуть свої національні інтереси з інтересами держави — тим більше, що в тому напрямку донедавна розвивалася чехословацька політика, яка могла бути аразком для кожної новоствореної держави. І нараз мовний розпорядок готується виконавчий розпорядок до нього. Чим то пояснити? Інформаційна чеська преса пояснює

це обіранням матеріалу до остаточного елаборату, а відомі чехи твердять, що це уступка чеських демократичних партій в корінь націоналізму (Козма і Кіза) за визнанням de iure радянської унії.

Якнайбільше смішно, чехословацький мовний закон є відхилом від нефашистських демократичних принципів, є декаденцією чеської політики у відношенні до інших чехословацьких національностей.

Чехословацький мовний закон і виконавчий розпорядок до нього вводить поняття „державної мови“ (себ-то чеської) в протиставленні до „недержавних“ (німецької, української, мадярської, польської і т. д.). Тим самим цей закон ділить громадян держави на дві категорії: першої і другої, а може й третьої класи, на пануючих і опанованих.

Правда, чехословацький мовний закон розгортається на всю державну територію, а не на деякі її частини (як нап. польський для „кресів“), однак не трактує рівноправно всі національності під в н у т р і ш н і м, тільки під з о в н і ш н і м оглядом. Принцип рівноправності не має сутнього значіння, тільки є висловом складного компромісу між привілеями пануючих і правами опанованих. Чеський закон знає одно- і двоязычні округи під з о в н і ш н і м оглядом, але не знає таких округів під в н у т р і ш н і м.

Побільшення території УСРР.

Прилучення частини території РСФРР до України та її розділ поміж округами.

Відавши вже домагалося населення деяких суміжних з теперішніми кордонами УСРР територій Російської Федеративної Республіки прилучення до України. Очевидно, що було це суто-українське населення. В цій справі зверталось воно до органів держави на Україні. Для розгляду та вирішення цих справ існувала відділення при ВУЦЗК-ті окрема т. зв. Центральна Адміністративно-Територіальна Комісія (ЦАТК). Крім внутрішніх адміністративно-територіальних справ, зв'язаних з новим адміністративним поділом України входили в обсяг її ділення і такі справи, що були пов'язані з кордонами УСРР. Вона підпорядковувалась іншим і передачу двох територіальних частин Донецької басейну для полудневої області Рос. Фед. Радянської Республіки. Оже в промісловому осередку України втрачала значну частину території з великими підземними багатствами. Те, що вона зискує тепер від РСФРР, може й територіально більше, але воно не заступає попередньої втрати.

Ця давня справа прилучення деякої частини території РСФРР до України на північно-східному її кордоні по довгих заходах наїшла своє позитивне вирішення щойно тепер. Центральний Виконавчий Комітет РСРР рішив передати Україні частину населеної українським населенням території, що входила в склад РСФРР. Між тими новими територіями найбільший кошик Путивльський повіт. Для перебрання їх та розподілу поміж поодинокі українські адміністративні округи зложена окрема комісія з представників Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і з представників суміжних з набутими територіями українських округів: Глухівської, Конотопської, Сумської, Харківської та Купянської. Ця комісія буде перебрала нову територію під доглядом Міжеслу-

ПУРУС

Паста до
зв'язку для
гвинтівки
модель 1898

рішнім оглядом. До того ж нічого двох третин населення даної „меншости“, щоб якийсь повіт виділяти на ступінь з о в н і ш н і м оглядом, а не на ступінь з в н і ш н і м оглядом. Як бачимо, тут об'єднує в відношенні до „меншостей“ вимога абсолютної більшості замість абсолютної меншості. Це вже є різкою несправедливістю.

Недавно говорилось про новий територіальний поділ Чехословаччини, про створення національних провінцій, про швайцаризацію чехословацької держави. І ми славили чеський розум, їх уміння поборювати перепони, здалявати в собі зачатки національно-шовіністичної недуги. Сьогодні мусимо ствердити, що введення нового мовного закону Чехи вступили на шлях дегенерації, на шлях підірвання всіх крадчих традицій і заперечування основних принципів демократії.

Ф. Ф.

татуру, призначивши князя Рупрехта Баварським королем і відправити від Італії північний Тіроль.

Абд-ель-Крім приготувався до нового наступу на французький фронт біля міста Таза.

Ще про побут польських послів на Рад. Україні.

Польська посольська прогулянка до Радянського Союзу була, як ми повідомляли, також у Харкові та у Києві. Про побут її у Києві ми не повідомляли наших читачів з причини нестачі інформації. Щойно тепер дістали ми радянські газети, в яких описаний їх київський побут. Він цікавий з огляду на розмову польських послів з головою окружного Виконкому Любченком.

Приїхавши до Києва, польські посли запитали, що за 2—3 місяці приїде до Радянського Союзу нова група послів, а яку відіуть народні демократи і члени Вігосового Паста. Делегати відповіли Окружний Виконавчий Комітет, де мали довшу розмову з головою Комітету Любченком. Посли цікавилися адміністративною реформою і роботою серед національних меншостей. Вони питали Любченка про деяких бундівських емігрантів, що повернули на Україну та працюють тепер у радянських установах. У відповідь на запит відповів акад. Грушевського, що був у оломи, що розділяв, заявив Любченко, що остання промова Грушевського, виголошена в час святкування пам'яті декабристів, доказує про його зближення до радзали. І інші політичні діячі, як наприклад, Ніковський (бувчий міністер УНР з 1920 р.) і Ефремов — казав Любченко — працюють тепер у нас — один в державному видавництві, другий — в Академії Наук.

На питання послів — чи нема у українського народу бажання відлучитися від РСФРР, відповів Любченко, що український народ вважає Радянський Союз найкращою формою державного устрою.

З того видно, що польські хитруни, не довідавшись багато з тієї розмови, а як і довідались, то не те, чого бажали. Для них було мило мабуть почути, що там йде боротьба між українською інтелігенцією та народними масами, бо тут вони дуже зазаво пропагують боротьбу українського народу з своєю інтелігенцією, а не з польською буржуазією.

Ще одна благодать.

Вже за австрійських часів права української мови в адміністрації були дуже скупи. Відомий закон з 31. липня 1924 завіз їх до спільного мінімуму, а міністер коаліційного (австро-польсько-німецько-соціалістичного) уряду, Вл. Рачкавич. А саме 1. грудня 1925 до ч. 4824 видав він інструкцію, адресовану до провідів: львівського, станіславського й тернопільського.

В цій інструкції пригадує „най“ міністер, що справу відповідей в недержавній мові управління закон з 31. липня 1924 та виконавчий розпорядок до нього з 24. вересня 1924, змінені частини розпорядку з 21. січня 1925. Виконуючи мовний закон, слід держатися такої поведінки:

1) У відповідях, в яких мається ужити „рускої мови“, слід уживати кирилиці, а коли це неможливо з технічних причин (недостача машини з українським письмом), то можна користуватися латинкою.

По широкому світі.

Панська мурія угаорила спеціальну комісію для оборони прав католиків СРСР.

На промову Мусолініного погрожують Німеччині англійська преса відповідає осторожно, що такі погрози, коли не є пустою красномовною фразою, стануть предметом нарад Ліги Націй.

У Триполісі Італійські війська підбили оазу Джардубул, де туземні племена признали суверенну Італійську владу.

На Дамаск знову напала банда місцевих партизанів. Французькі війська вжили для їх розсіяння танки.

Базарія буцім-то свідомо веде протигилянську кампанію, щоб спонукати Італію до порушення німецької території і тим самим мати підставу проголосити в себе дик-